

**Corpus Juris Canonici, Per Regulas Naturali Ordine
Digestas, Usuque Temperatas, Ex Eodem Jure, Et
Conciliis, Patribus, Atque Aliunde Desumptas, Expositi**

Opus, Tum In Rebus Obscuris Claritate, Tum Dispersis Collectione ac
delectu, in contrariis conciliatione, eximium, simulque Indicibus ac
Præfationibus, Notisque quamplurimis & exquisitis illustratum, ; In Tres
Tomos divisum

Complectens Prolegomena Ad Jus Canonicum In Se Et Universim
Consideratum

Gibert, Jean-Pierre

Coloniæ Allobrogum, 1735

Sectio XI. An Textus, qui dicunt in Legibus Novitates esse perniciosas,
adversentur iis qui docent semper licere novas Leges condere.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74413](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74413)

3. Promulgatio non fiebat in fingulis Parochiis, fed tantum in Sede Legislatoris, Pontificis, Metropolitanani & Epifcopi, vel in Loco Concilii; tumque longo tempore indigebant Remotiores à Loco promulgationis, ut ejus notitiam haberent. Hinc Pius IV. in Diplomate: menfis Augufti an. 1564. dato ad declarandum, ex quo tempore Decreta Tridentina circa Difciplinam obligarent, declarat, illa obligare cœpiffe tribus ab eorum promulgatione Menfibus.

4. Idem Pontifex ibidem affert in rationem fuæ Definitionis, quòd ex Jure Communi Constitutiones novæ non obligant, nifi poft aliquod tempus, *Jure etiam Communi fancitum, ut Constitutiones novæ vim, nonnifi poft certum tempus, obtineant.*

5. Juxta illud Jus CONCILII TRIDENTINI C. I. Sess. XXIV. *de Reform. Matrim.* jubet, Decretum fuum in Matrimonia Clandeftina non habere vim, nifi poft Menfem à Promulgatione in Parochiis factâ; *Decernit infuper, ut hujusmodi Decretum in unâquâque Parochiâ fuum robur poft triginta dies habere incipiat à die primæ Publicationis in eadem factâ.* Caput idem concedit illis, qui cafu vitæ erant implicati, Menfem, fcilicet intrâ, quem prohibitioni parerent.

6. Cap. 1. *De Concef. Præb. in VI.* fupponit, ac pro certo proponit, Legem non obligare, nifi, quando pervenit ad notitiam eorum, pro quibus condita eft, vel poft tempus ad hanc notitiam neceffarium. *Lex feu Constitutio nullo astringit, nifi, poftquam ad notitiam pervenerit eorumdem, aut nifi poft tempus, intrâ quod ignorare minime debuiffent.*

7. JOANNES XXII. Cap. 1. *de Præb.* inter ejus Constitutiones, ad executionem fuæ Definitionis adverfus pluralitatem Beneficiorum incompatibilium, per Difpenfationem Sedis Apoftolicæ impetratorum, atque poffefforum, dat Menfem numerandum à tempore notitiæ, quod de notitiâ præfumptâ intelligendum eft, *intrâ menfem à tempore notitiæ numerandam.*

8. Quoniam inter laudatos Canones, alii unum, alii duos, nonnulli tres Menfes concedunt, patet hinc, illius temporis Definitionem pendere à Legislatoris voluntate, juxta circumftantias Locorum, Temporum, & Perfonarum, ordinatâ: ex eadem voluntate pendet determinatio, utrùm Lex flatim poft fufficientem Promulgationem obtinebit, an intrâ certum tempus datum, ad faciendam Legislatori fupplices admonitiones, atque impetrandum ejus confenfum ad inobfervationem, ad ejuſdem difſeminandam inter omnes Subditos Legis notitiam.

Ex omnibus his Obſervationibus fequitur, inter Textus propoſitos tamquam pugnantes, nullam eſſe difcordiam, fed diverſitatem meram, quam induxit varietas Circumſtantiarum, Locorum, & Temporum: ejuſdem ſunt conditionis illi Textus, cujus illi, de quibus loquitur C. 7. *De iis, quæ ſunt à Prælatiſ, Autoritates præmiſſæ, licet diverſæ ſint, non tamen adverſæ.*

Sequitur etiam, illud difcrimen non verſari circa Caput præcipuum, verum circa Circumſtantias, quæ nihil ex eo mutant: Caput illud eſt, Legem non poſſe, nec debere vim habere, nifi poſtquam potuit, & debuit ſufficienter innotefcere; nam, ut ſuprà oſtendimus, Tit. 2. Ignorantia invincibilis Juris excuſat ab obſervatione ejus Decretorum; illa autem provenire poteſt tam ex inſufficienti Promulgatione, quam ex impedimentis, quæ Promulgationem notam fieri prohibuerunt.

Hic monendum duximus, eſſe Leges, quæ jubent, iterari promulgationem ſtatim temporibus, eamque iterationem alium habere finem, quam primam, de qua hucusque egimus; hæc enim fit, ut prima detur Legis notitia, ut poſſit obligare ac ſervari: iteratur autem Promulgatio, certis temporibus, ut Legis gravitas inſinuetur per curam renovandi ejus memoriam, aut ad movendos ad eam ſervandam Subditos, vel ad faciendam monitionem generalem Cenſuræ, alteriufve pœnæ, quæ per eam fancitur: *Prioris ge-*

neris eſt Decretum CONCILII TRIDENTINI C. I. Sess. XXIV. *de Reform. Matrim. Posterioris eſt C. 1. de Locato Conducto, quod fert Excommunicationem in Transgreſſores C. 39. de Simon.*

SECTIO XI.

An Textus, qui dicunt in Legibus novitates eſſe pernicioſas, adverſentur iis, qui docent ſemper licere novas Leges condere.

Pontifex HONORIUS III. C. 9. *de Conſuetudine*, certum eſſe ſignificat, novitates in Legibus ſæpè ſæpius difcordiam parere, illudque inducere videtur ex eo, quòd mediocris non fit autoritas uſus antiqui, *Cum Conſuetudinis, uſusque longevi non fit levis autoritas & plerumque difcordiam pariant novitates.*

BENEDICTUS II. C. 1. *de Privil. EXTRAVAG. COMMUN.* illud adhibens principium adverſus Leges novas, illud corroborat per obſervationem prorsus congruam caſibus, in quibus adverſantur uſui veteri, cujus æquitas probata eſt, & cujus mutationem non requirit utilitas manifeſta, ſcilicet, amorem rei, quæ diutius viſa eſt juſta, difficilem facere commutationem Legis antiquæ cum novâ, cujus utilitas non eſt manifeſta. *Plerumque pariunt novitates difcordiam, præſertim cum ab eo, quod diu æquum viſum fuit, per novam Constitutionem receditur, nec quare recedatur, evidens utilitas, vel alia cauſa ſubeſt.*

INNOCENTIUS I. longè antea vituperaverat novitatem in Legibus, verum aliâ de cauſâ, ſcilicet propter contumeliam Eccleſiæ Superioris, cujus deſeritur uſus, ut illi præferatur mos per autoritatem Inferiorem introductus: illud ſignificat *Can. 11. DIST. XI.* deſumptus ex ejus Reſponſione ad *Decentium Epifcopum Eugubinum*, qui illum conſuluerat circa quosdam Uſus nonnullarum Eccleſiarum, Eccleſiæ Romanæ, à qua Religionem acceperant, Ritibus adverſos. *Si qui à Romana Eccleſiæ Conſuetudine errant, aut commoneas, aut nobis indicare non differas, ut ſcire valeamus, Qui ſint, qui aut novitates inducunt, aut alterius Eccleſiæ, quam Romanæ Eccleſiæ, exiſtimant Conſuetudinem eſſe ſervandam.*

His Textibus adverſari videntur. 1. *Can. 2. DIST. VIII.* in quo *S. Auguſtinus* obſervat, Jus Poſitivum à Jure Naturali in eo diſcrepare, quòd hoc non ſubjacet novitati, illud verò illi fit obnoxium, non ſolum ex parte Dei, qui Leges Humanis Moribus adverſas condere poteſt, verum etiam ex parte Principum, qui illæſis Societatis Regulis poſſunt præcipere, quod neque ipſi, neque eorum Deceſſores præceperant, illiſque obtemperandum eſſe, ne peccetur in generale Societatis pactum Regibus obſequendi. *Si enim Regi licet in Civitate, cui regnat, aliquid jubere, quod neque antè illum Quisquam, nec ipſe, unquam juſſerat, & non contra Societatem obtemperatur, imò contra Societatem non obtemperatur; generale quippè pactum eſt Societatis obedire Legibus.* Licet igitur Principi Leges novas condere, tenenturque ejus Subditi illis, non obſtante novitate, obſequi.

Idem videtur de *Can. 6. CAU. XXV. QUÆST. I.* in quo *URBANUS II.* cum retuliſſet, Quosdam dicere, ſemper licuiſſe Pontifici Leges novas condere, eorumque ſententiam approbaſſet, duos caſus excipit, Scripturæ Sacræ ſcilicet, & Definitionum Conciliorum Generalium, à quibus divertere non poteſt Pontifex, quin cadat in errorem; Per hanc exceptionem ſignificat in quocumque alio Argumento, poſſe juberi aliud, quam præceptum fuerat, prohiberi, quod erat licitum, permitti, quod erat vitium.

Quod de Principe dictum eſt, ac de Pontifice, dici debet de omni Prælate, cum Seculari, tum Eccleſiaſtico, qui Constitutiones condere poteſt. Poſſunt illi novas condere Leges, ſivè circa illam rem jam factæ fuiſſent quædam, ſivè nullæ: in utrâ-

que circumstantiâ Leges novæ turbas & discordiam parere possunt; Quæ adversantur Legibus antiquis circâ eandem rem, hunc effectum parere possunt, per obligationem, quam imponunt vincendi moris Legum Veterum: Quæ sunt in materiâ novâ, & Legibus experite, idem procurabunt, tollendo veterem libertatem.

Quomodo igitur componi possunt Textus, qui docent, in Legibus non esse innovandum, atque à novitate avocant per metum inducendæ discordiæ, cum illis, qui docent, licitum esse, ac semper fuisse, novas Leges condere, tam in rebus, quæ Legibus carebant, quàm in eis, quæ in Legibus erant ordinatæ; cum uterque casus sit Divisionibus obnoxius?

Huic apparenti discordiæ Respondemus, Leges novas non ritè fieri, nisi cum urgens Ecclesiæ vel Reipublicæ necessitas, aut utilitas evidens eas requirunt: atque in illis circumstantiis majoris Boni cupido minus negligere cogit; Bonum commune vincit omne privatum Bonum, & facilè subitur periculum minoris Mali ad vitandum majus: Equidem fit aliqua vis, dum à Jure Veteri, quod Consuetudo jucundum fecerat, & à Libertate, quæ fruebatur antea, avellimur: nullæ sunt igitur in his casibus discordiæ causæ, utilitas Legis illi obsequium parit; Vice versâ, si Lex in Legislatoris commodum vergat, si ille sui solius utilitatem quærat, si aliis jugum grave imponat ad suum lucrum, Subditi vix parent, seipsosque macerare debent ad vincendam suam repugnantiam, indè nascitur dissidium ex oppositione studiorum; Subditi bonum suum quærunt in publicâ utilitate inclusum, Præpositi suum aucupantur à communi longè alienum.

Confirmari potest ex Cap. 8. de Consang. quod dictum est ad conciliationem allatorum Textuum; desumptum est illud à LATERANENSI IV. Docet Præfatio, occurrere casus, in quibus mutatio Legum necessaria est, atque ejus generis esse 1. Cum cessat causa, quæ primas Leges induxerat: 2. Cum id postulat urgens Reipublicæ necessitas: 3. Cum id suadet atque inducit evidens utilitas: Non debet reprehensibile judicari, si secundum varietatem Temporum Statuta quando variantur Humana, præsertim, cum urgens necessitas, vel evidens utilitas idem exposcunt. Jam dixerat S. ISIDORUS, Legem Tempori congruere debere. C. 2. Dist. IV. Loco, Temporique conveniens, quod eò magis est necessarium, quod experientia docet res, certo tempore utiles, in alio tempore perniciosas evadere: id fufius demonstratum est hujus Textus occasione in Traditione circâ Sacramentum Matrimonii: indè fit, ut Concilium, postquam probavit mutationem, quæ fit in Legibus Humanis, per exemplum mutationis, quam fecit Deus in Legibus Veteris Testamenti, & dixit, quædam genera Affinitatum afferre implicationes, & perniciosas Animabus, illa abrogat ex principio, quod cessante causâ, scilicet utilitate, cessare debet effectus; nimirum vinculum Legis. Hinc observare juvat, distingui posse in Legibus duplex utilitatis genus, nempe eam, quæ communis est omnibus Legibus, de quâ mox egimus, & illam, quæ unicuique Legi peculiaris est, ejusque finis & causa proxima: tale est in Lege Matrimonia propter Cognationem irritante, commodum dilatandæ Caritatis cogendo Cognatos, qui satis invicem familiares existimabantur, ad jungendas Affinitates cum aliis, quibuscum nullam specialem necessitudinem habebant: sed, cum amor inter Cognatos remotiores refrexit, æquum fuit illis permittere invicem conjugari, ad renovandam necessitudinem penè extinctam: Studiis imminutis, neglecta fuerat conservatio probationum Affinitatum ejusmodi, undè contingebat, ut plures inter se Matrimonium inirent in gradu vetito, quod plura incommoda pariebat, sive ergâ Temporalia, sive ergâ Spiritualia; nam post

diurnam Consuetudinem & multorum Liberorum susceptionem, Cognationis probationes reperiebantur, quæ inserviebant, ad faciendum dissidium, & explendas novas cupiditates. Nonnulli, licet eis innotuisset aliquod impedimentum, cohabitare perseverabant ut Vir & Uxor, atque in crimine vitam sæpè usque ad mortem ducebant: indè urgens necessitas atque evidens utilitas abrogandi gradus remotos Consanguinitatis, & genera Affinitatis parùm placita.

Non difficile foret colligere magnum numerum Canonum, qui verant aliquid immutare in Legibus, præter necessitatem vel utilitatem Ecclesiæ. Tales sunt præcipuè qui dispensationes prohibent, his casibus exceptis, qui referuntur in Tractatu de Dispensationibus, inserto Tractatu de Jurisdictione Ecclesiastica. Plures etiam ejus generis occurrunt. CAUS. VII. QUÆST. I.

Ex omnibus Textibus prioris generis, nullus est, qui absolutè dicat, Novitates in Legibus esse perniciosas; insigniores insinuant tantum, id sæpius accidere; itaque supponunt illi, quosdam esse casus condendis novis Legibus opportunos, aliàs damnavissent omnes Leges Positivas singularum Provinciarum circâ singula Argumenta, & proindè omnes Constitutiones novarum Censurarum, novarum Irregularitatum, novorum Impedimentorum Matrimonii, novarum Solemnitatum in Judiciis, novorum Generum Appellationis, quoniam abrogatio Legum per Consuetudinem novum Jus introductio, illud scilicet, quod antè illas Leges observabatur; Quot sunt Textus, qui hanc abrogationem approbant, si ritè fiat, tot suppetunt Argumenta, Canones non improbare novitatem, quotiens illa est necessaria.

SECTIO XII.

VARII MODI COMPONENTI I. Textus qui unicum Casum excipiunt à Regulâ dicente, Legem futuris providere, cum Textibus, qui plures casus excipiunt. 2. Textus, qui puniunt actiones nondum vetitas, cum Textibus, qui illam punitionem videntur damnare.

HÆ duæ Oppositionum species hîc junguntur, quia sunt connexæ in iisdem Textibus, ut demonstrabitur, postquam illi relati erunt.

Plures Textus ab illâ Regulâ excipiunt casum unicum, quo Lex expressè præteritum complectitur in suâ Dispositione: Tales sunt Cap. 2. & 13. de Constituit. Prius à S. GREGORIO, Posterius à GREGORIO IX. desumptum est: utrumque refert Regulam, Posterius Exceptionem commemorat. Cum statuisset S. GREGORIUS, ut si Judæi Servos Christianos emissent, tenerentur illos Christianis vendere intrâ Quadragesimam dies, declarat ille suam Constitutionem non comprehendere Judæos, qui tales ab anno habebant Servos, itaque illi non eos amiserant propter neglectam eorum venditionem intrâ Quadragesimam dies, sed eis licebat eos alienare, quia Lex futuris tantum providet, præcipuè circâ penam, cum iniquum sit punire Innocentes. Quotiens novum quid statuit, ita solet futuris formam imponere, ut dispensationibus præterita non commendet, ne detrimentum antè prohibitionem possint Ignorantes incurrere, quod eos postmodum dignum est vetitos suscinere. Afferimus hunc Textum, quoniam Primus est in Jure Canonico, qui Regulam propositam continet, præterea ille confirmat quod diximus supra, Ignorantiam invincibilem Legis excusare, & Legem non adstringere, nisi ubi potuit & debuit sciri. V. Partem reserctam ad expositionem Constitutionis.

GREGORIUS IX. in Posteriore Textu, exponens Constitutionem, quam fecerat circâ Professionem Clericorum in Sacris constitutorum super Minores Clericos, quamvis hi antè illos fuissent recepti (quæ refertur